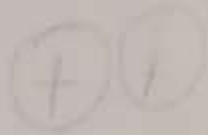

ISSN 2410-4388

virtus

SCIENTIFIC JOURNAL

**May,
issue 24,
2018**

Published 10 times a year

ЗМІСТ

ФІЛОСОФІЯ

Больша С.О., Вербіцька І.О.
ХУДОЖНІ ОБЕРЕГИ – ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОГО
ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА 12

Зайченко О.Г.
ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КУЛЬТУРИ
НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ТА КОРІННИХ НАРОДІВ У
МУЗЕЯХ УКРАЇНИ ТА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ 16

Карпицький Н.Н.
ПРЕДПОСЫЛКИ ПЕРЕХОДА К НОВОЙ ПАРАДИГМЕ
ФИЛОСОФИИ СОЗНАНИЯ 22

Кондратьєв І.М., Володченко Ж.М.
ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ
ЯК УНІВЕРСАЛЬНА МЕТОДОЛОГІЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА 27

ПСИХОЛОГІЯ. МЕНЕДЖМЕНТ ЗДОРОВ'Я

Москальов М.В.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА
ПОДОЛАННЯ МОБІНГУ МОЛОДИМИ ПЕДАГОГАМИ 31

Перевознюк Т.А.
ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ
АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТАРШОКЛАСНИКІВ
В КОНТЕКСТІ ЇХ ЕМОЦІЙНОЇ, МОТИВАЦІЙНОЇ
ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ 36

Собкова С.І., Гаркавенко Н.В.
ДО ПИТАННЯ ПРО ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ
СПІВІСНУВАННЯ ЕТНОСІВ В СТУДЕНТСЬКОМУ
СЕРЕДОВИЩІ 40

Чербан П.І.
КІЛЬКА ЗАВВАГ ЩОДО ВТОМИ ЛЮДСЬКОГО РЕСУРСУ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 44

ПЕДАГОГІКА

Андриєнко В.С.
ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО САМОСОЗНАНИЯ
ПЕДАГОГОВ 49

Біленкова Л.М., Гомага О.В.
ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПРИШКІЛЬНОМУ
ОЗДОРОВЧОМУ ТАБОРІ 53

Богданов І.Т., Лисаков С.В., Крижко В.В.
ПРОВІДНИЦТВО ЯК СУЧАСНИЙ ФРЕЙМ
УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В ОСВІТІ 56

Боровик Л.В.
ОСОБЛИВОСТІ ТЕОРЕТИЧНОЇ МОДЕЛІ
ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ 63

Дубровська Л.О., Самойленко О.В., Дубровський В.Л.
ГОТОВНІСТЬ УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ДО УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ 69

Дядечко А.М., Золотова С.Г.
ЗНАЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 72

Ерьоменко О.М.
МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ
ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ
В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 76

Заболотська І.О.
ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У НАЦІОНАЛЬНІЙ ВИЩІЙ ЛАНДШАФТНІЙ
ШКОЛІ ВЕРСАЛЮ 79

Lytwyschko O.M.
ZUM PROBLEM DER STUDIE DER SOZIALEN
KOMPETENZ EINES VORSCHULKINDS:
THEORETISCHER ASPEKT 83

Нагірна М.І.
ІННОВАЦІЙНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В СУЧАСНІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ВИЩІЙ
МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ 87

Педорич А.В.
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ПЕДАГОГА ВИЩОЇ ШКОЛИ В ЕПОХУ
ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА 91

Перепелица К.Ю.
К ВОПРОСУ ОБ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ПОДКАСТОВ
В ИНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ВУЗЕ
НА ЗАНЯТИЯХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА 95

Перепелица К.Ю.
ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИМЕНЕНИЯ СМАРТ-ТЕХНОЛОГИЙ
В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ
В ИНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ВУЗЕ
НА ПРИМЕРЕ WIKI-ТЕХНОЛОГИЙ 98

Рідкодубська Г.А.
СТРУКТУРА ПІДГОТОВКИ
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ
МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ 102

УДК 340.12

Кондратьєв І.М.,

к філософії, професор кафедри філософії права та юридичної логіки
Національної Академії Внутрішніх Справ України, kongratim2103@gmail.com

Україна, м. Київ

Володченко Ж.М.,

к пед. н., доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, zhanna.volodchenko@ukr.net

Україна, м. Ніжин

ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ ЯК УНІВЕРСАЛЬНА МЕТОДОЛОГІЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

У статті розглядаються основні ідеї та принципи філософської антропології, які виступають в якості методологічної світоглядної, пізнавально-теоретичної основи сучасної філософії права, а також визначаються сутність антропології права, її теоретичні витоки та методологічні засади теорії права як способу правового буття людини.

Ключові слова: антропологія, екзистенціалізм, раціоналізм, персоналізм, феноменологія, психоаналіз, герменевтика.

Постановка проблеми. Філософська антропологія в широкому значенні – це філософське вчення про природу, сутність, призначення людини в природному і соціальному світі, про співвідношення раціональних і нерациональних, свідомих і несвідомих сутнісних сил людини; у вузькому – напрямок західної філософії ХХ ст. (засновники М. Шелер, Г. Преснер). Особливістю сучасної європейської філософської антропології є її синтезуючий характер: за змістом вона вбирає в себе філософські напрямки, як-то: філософію життя, екзистенціалізм, персоналізм, феноменологію, психоаналіз, герменевтику тощо, котрі доповнюють один одного. Ірраціоналістична, навіть міфологічна антитеза раціоналістичній традиції постає з творів представників філософії життя, яка об'єднала таких несхожих, а водночас – єдиних у своїх ірраціонально-міфологічних настановах на світ мислителів, як А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, В. Ділтей, А. Бергсон, О. Шпенглер, З. Фрейд. Їхня ірраціоналістична демонстрація проти споглядального класичного раціоналізму отримала красномовну назву – «бунт проти розуму». На протипагу класичній традиції, що розглядала дійсність як жорстко детерміновану певним упорядкуванням (сукупністю механічних законів, розумом, Богом тощо) систему, представники філософії життя оцінюють навколишній світ як «хаотичний потік життя», нестримно активний життєвий універсум. Розум, свідомість відіграють у ньому скромну, суто технічну роль, оскільки, як підкреслював А. Шопенгауер, основні життєво важливі процеси відбуваються без участі інтелекту. З. Фрейд також відводив свідомості лише підпорядковану роль «механізму захисту» від руйнівних впливів зовнішнього середовища. Основним же стимулом усіх дій людини, що визначає рівною мірою і зміст цих дій, він оголошував не розум, а сферу несвідомих потягів – нестримних, алогічних, аморальних, анти правових.

Виклад основного матеріалу. Світовий життєвий універсум – нерозумний, алогічний, ірраціональний. Садне, що здійснює в цьому хаотичному потоці життя якусь «упорядковуючу» функцію, – «світова воля»

(А. Шопенгауер), «воля до влади», що підвищує «напруженість» життя (Ф. Ніцше) тощо. Раціональне, «свідоме», за З. Фрейдом, – це лише «поверхове» в наших бажаннях і потягах, лише своєрідна маска, яку ніби «надають» внутрішні чинники нашої поведінки через їхню принципову несумісність із вимогами зовнішнього (природного і соціального) середовища. Якщо уважно вдуматись у сенс того, що нас безпосередньо спонукає до того чи іншого вчинку, міркував Фрейд, і зіставити цей сенс раціональним поясненням вчиненого, то бачимо, що перше з другим ніяк не збігаються. Тому людина може виходити за межі суспільного правового поля, скоювати акти анти правової поведінки, злочини, і при цьому не може раціонально, «розумно» розкрити мотиви та рушійні сили своєї поведінки. Наше пояснення завжди виявляється «вкладанням» у рамки встановлених і освячених існуючою системою моралі, релігії, права тощо правил і норм поведінки, того, що спершу не мало до цих правил жодного стосунку.

Раціональна «маска» нашого вчинку – це завжди «виправдання». Справжній же зміст поведінки, як висловлювався З. Фрейд, «несвідомий». Оскільки ж невідомі потяги аморальні, анти правові та алогічні, вони можуть реалізуватися, лише прибравши зовні прийнятну для середовища раціональну форму. Таку зміну форми несвідомих потягів – їх раціоналізацію, З. Фрейд називав сублимацією, маючи на увазі всі види людської діяльності, особливо творчої. Послідовник З. Фрейда К. Юнг розробляв на основі ідеї сублимації теорію вироблення кожною людиною штучного комплексу поведінки, що приховує несвідомі глибини її «Я». Раціональний зміст людської свідомості є специфічним засобом пристосування до зовнішнього середовища, не відображенням його, а скоріше своєрідним механізмом захисту від нього. Середовище проживання відіграє в концепції З. Фрейда суто негативну роль, являє собою «світ тіл», заряджених величезними руйнівними енергіями. Ось чому важливо виробити ефективні засоби захисту від середовища. Що ж до реальності, то вона, за З. Фрейдом, назавжди

залишитися непізнаною. Свідомість, отже, виконуючи функції механізму захисту є чимось другорядним стосовно до «несвідомого», хоча, на перший погляд, провідна роль належить свідомості, а «несвідоме» є лише тим, що постійно приборкується. Проте насправді, міркував З. Фрейд, можна порівняти відносини між «Я» (свідомість) і «Воно» (несвідоме) з відносинами між вершинок і його конем. Кінь дає рушійну енергію, а вершинок має право на визначення мети і напрямку свого сильного коня до цієї мети. Та надто часто у відносинах між «Я» і «Воно» спостерігаємо картину менш ідеальної ситуації, коли вершинок буває змушений спрямовувати свого коня в напрямку, в якому той сам хоче бігти.

У чому ж полягає методологічна роль філософської антропології для філософії права? Основне питання цього філософського напрямку – питання про природу і сутність людини: Чи властива людині різних епох стійка, незмінна сутність? Чи наділена вона як біологічний вид деякими незмінними властивостями? А коли наділена, то чи можливо внутрішнє стійке ядро людської природи розколоти, порушити, а первісну природу перебудувати відповідно до якоїсь суспільної програми? Усвідомлення сутності права, згідно з філософською антропологією, неможливе без розуміння природи людини в усіх її проявах, без проникнення в потреби людини, її здібності, прагнення, ідеї, ідеали, цінності, тому визначення права має розпочинатися з антропологічного моменту. Крім того, філософська антропологія відповідає на питання про природу добра і зла в світі, сенс людського існування, природу девіантної поведінки, тобто злочинності, та інших видів відхилення від суспільних норм.

Філософська антропологія виходить із того, що людина є тілесно-духовною істотою, що зумовлює її властивості. Дуже добре сутність проблеми виражено в філософії Ф. Ніцше: «У людини тваринне і творче злиті воедино: в людині є матеріал, уламок, надлишок, глина, бруд, безглуздя, хаос; але в людині є і творець, різьбяр, твердість молота – чи розумієте ви таке протиріччя? І чи розумієте ви, що ваша жалість стосується до «тваринного» в людині, до того, що повинно бути поламане, розірване, вичищене?».

Застосування в пізнанні права методу філософської антропології доповнює його філософсько-раціоналістичне усвідомлення. Якщо у філософському раціоналізмі розкута воля людини лише постулювалася, то філософське-антропологічні дослідження обґрунтовують її буттєву передумову. В основі права як форми суспільної свідомості знаходиться свобода волі, вибору. Якщо свобода волі – природний стан людини, тоді й право є її природною властивістю. Порушувати право як свободу волі означає порушувати справедливість від природи.

Представники філософської антропології вивчають людину такою, якою вона є в дійсності, в житті, тобто невіглану людину, не таку, якою їй слід бути згідно з ідеальними уявленнями. Людина має можливість стримувати свої несвідомі нахили, контролювати їх розумовою діяльністю. Це – перший акт свободи. Тобто людина повинна бути вільною, незалежною не лише від зовнішнього авторитету і чужої волі, яку вона не визнає

за свою, а й від власної, в собі суттєво-тілесної засади, сфери несвідомих інстинктів і потягів. Завдяки волі духовне життя людини не зумовлюється тією механічною причинністю, яка панує у фізичному світі. Духовне життя людини – це життя у світі цінностей інтелектуальних, естетичних, етичних. Перевага духовного життя над іншими способами буття полягає у здатності увійти в світ цінностей, насамперед етичних, а отже, дозволяє жити життям, яке є цінністю. Характеристика цінностей відкриває шлях до розуміння сенсу людського життя, призначення людини у світі.

І призначення й мета – жити вищими цінностями, множити їх, охороняти, насолоджуватися ними, передавати нащадкам. Тільки таке життя, як суто людське, має цінність і сенс, тільки воно відповідає закладеному у людині духовним началом. Отже, духовне життя людини – це вихід у світ цінностей. І насамперед – забуття вітальності (людина має дух не тому, що вона біологічно недосконала, навпаки, вона позбавлена багатьох інстинктів тому, що має мислення та інші здібності. Якщо її вітальність може вдосконалюватися без власного активного сприяння, то духовні здібності, дані людині природою у формі можливостей, без її активного сприяння залишаться можливостями. Осць чому реалізація духовного життя залежить од вільного вибору людини. Вона саме вирішує, чи піднятися до вершини духовного життя, чи уподібнитися тварині й жити лише у світі задоволення своїх фізичних потреб. Отже, людина сама вибирає саму вибирає мету свого життя, сама визначає стратегію життєдіяльності. Отож, людина – вільна істота. Свобода волі (свобода вибору) зумовлена природним фактом об'єктивно існуючої двоїстої природи людини. Важливо додати, що і в християнській антропології свободу волі людини вважають однією з абсолютних істин стосовно природи людини.

За релігійним тлумаченням, людина складається з тіла, душі й духу. Потреби тіла зводяться до задоволення двох інстинктів: самозбереження і продовження роду. Все, що пов'язане з тілесною будовою людини, живиться, наповнюється змістом завдячуючи душі. Вона є життєвою (віталістичною) силою людини, щоб управляти тілом. Усі її порухи поділяються на думки, почуття, бажання. Взагалі, душевне життя складається з задоволення потреб розуму, почуттів і волі: душа прагне до здобуття знань і переживає ті чи ті почуття. Одиаче життя людини не обмежується задоволенням потреб тіла й душі. Над тілом і душею панує дух, який часто-густо виконує роль судді душі і тіла, даючи загальну оцінку з особливої вищої позиції. Завдячуючи силі духу, сенс життя людини полягає в єднанні з Богом: спілкуватися з Богом, жити з волі Божої, перебувати в любові до Бога. Згідно з християнською доктриною людина – це єдине з-поміж усіх живих істот, свободу волі якій подарував Творець. Воля людини має свободу вибору тому, що воля підкоряється людській владі. Ми можемо на свій лад скерувати вибір вірним шляхом, а можемо в утриматися від нього.

До речі, саме завдяки такій істині християнська церква пояснює витoki зла у світі. Вони – в самій людині, в її спотвореній необмеженій волі. Господь

надання людині свободою волі, отже, вона мусить вибирати, як саме її діяти: згідно з заповідями Господа чи всупереч їм. Отже, згідно з релігійною антропологією, гріх має своїм витоком тіло людини. Тому релігія розглядає людину як плотську істоту, котра мстить у собі радикальне зло. А втім, християнство все ж таки стверджує, що людина створена згідно з образом і подобою Божою. Вона несе на собі знак іншого покликання, бо на неї накладено відбиток абсолютної особи Творця. Людині, отже, доступна духовна велич, яка полягає в морально-релігійному перетворенні особистості, на відміну від її нікчемності, яка проявляється в рабській залежності від тіла і тілесних благ.

Мету життя вибирає сама людина, однак вона підпорядкована внутрішньому голосу совісті, й у цьому розумінні є визначеною. Об'єктивною основою совісті є здатність оцінити індивідом його внутрішнє «Я» (самооцінка), оцінити інших індивідів, їхні дії, обставини, за яких здійснюється дія. Немає совісті поза оцінною діяльністю індивіда. «Совість є святом і недоторканим у людині, це – непохитна впевненість у самому собі... совість є знання про добро» (Г. Гегель). Оцінки, що їх виносить розум, «історичні», тобто їхній характер залежить від рівня соціального розвитку в якому проживає людина (людина – сукупність усіх суспільних відносин). Совість – внутрішній регулятор людських вчинків. Це, насамперед, вимоги, що їх людина висуває до самої себе. Совість – це наш внутрішній суддя (П. Гольбах), це закон, який живе в кожному з нас (І. Кант).

Духовно розвинена людина керується насамперед почуттям або розумінням свого обов'язку (морального, правового). Обов'язок людини – це вимога до неї суспільства, що сприймається людиною як особисте завдання. Власне, це розуміння того, що людина повинна робити, як діяти, як зобов'язана ставитися до інших і до самої себе. Не можна уявити духовно розвиненої людини, для якої були б байдужими гідність і честь. Гідність визначається самоцінністю людини. Вже хоча б тому, що вона є унікальною, неповторною, людиною заслуговує на повагу інших людей, і має право на різноманітні прояви своєї особистості, якщо вони не завдають жити і не завдають шкоди іншим людям. Отже, духовно розвинена людина – це людина, яка глибоко усвідомила саму себе і може свідомо керувати своїми вчинками, підпорядковуючи їх нормам моралі, права й вимогам людяності. Зрозуміти, що є справжнім правом, неможливо без пізнання природи людини. Визначення сутності права мусить розпочинатися з антропологічних пошуків. Ось чому філософсько-антропологічна методологія конче потрібна для побудови теорії філософії права. Тому детальніше зупинимося на аналізі екзистенціальної методології права (екзистенціалізм – найважливіший напрям в антропологічній філософії XXI ст.).

З тривогою спостерігаючи за процесом знелюднення людини в сучасному світі, екзистенціалісти вбачають основне його джерело в технічній цивілізації, що спирається на раціоналістично – об'єктивістські спрямовану науку. Так, уже М. Гайдеггер категорично заперечував на цій підставі цінність раціонально-

наукового об'єктивного аналізу реальності. На його думку, об'єктивне дослідження дозволяє фіксувати лише «зовнішність» буття, зводити знання до «усередненої», вкрай збідненої, абстрактної, мертвої схеми світу. Відкидаючи об'єктивний аналіз реальності, Гайдеггер пропонував звернутися до «екзистенціальної аналітики буття», яка єдина може розкрити світ не як «сущє» (повторне в речах і явищах), а як «існування» речі та явища в їхній неповторності й цілісній «унікальності».

Прагнучи здолати відрив сутності від існування, загроза якого народжується такою постановкою питання, Гайдеггер твердив, що людське існування завжди є «буття-в-світі» і водночас – «спів-буття», тобто людина не відділена «китайською стіною» від навколишніх речей і процесів, а тим паче від інших людей. Але проголошена «єдність» виявляється значною мірою чимось зовнішнім. «У-світі-буття» тлумачиться як «закинутість» у світі, а «спів-буття» – як формальний колектив. У процесі «спів-буття» окремі людські існування ніби взаємно «тлумлять» унікальність своїх індивідуальних прав, і люди перетворюються на «безликі» одиниці, «натоп». Взаємонівелювальний вплив людського існування призводить, зрештою, до виникнення анонімною, безособовою влади «іншого» над кожним (тап), яка «вирівнює будь-які відмінності» і спричиняє «втрату власного існування». Панування тап призводить до того, що кожний уподібнюється кожному. Гайдеггер намагався вказати якийсь вихід з-під знелюднювальної влади тап. Для цього він пропонував абстрагуватися від повсякденного буття і прислухатися до «голосу з глибин самої самотності людини», який нібито є «покликом землі й крові», покликом самої «долі». Однак єдине, що може звільнити людину з-під влади тап, це смерть, яка виражає найпотемнішу сутність людського існування. Проте такий вихід багатьма екзистенціалістами розцінювався як занадто песимістичний. Так, Ж.-П. Сартр уважав, що сутність людського існування виражає не смерть, а свобода. Він протиставляв «речове буття», природу людському буттю. Матеріальний світ розглядався Сартром як постійна загроза нашому життю. Людина вперто, хоч і марно, намагався подолати ворожість матеріального світу, уподібнюючи своє буття «буттю речей», щоби «злитися» зі світом у стійку, «гармонійну» цілісність. Однак такі спроби закінчуються трагічно для людини, оскільки призводять до втрати нею своєї специфічності й перетворення її на «річ серед інших речей». Вихід із лещат відчуження Сартр пропонував шукати в гуманізації «ситуації в світі». Людина, стверджував Сартр, щодо своїх тілесних (природно-біологічних), соціально-рольових, класових, професійних та інших характеристик цілком подібна до інших людей. Специфічність же її розкривається в неповторності, унікальності людської особи, що знаходить своє безпосереднє втілення в цілях, задумах, проектах, звернутих у майбутнє. Отже, специфічність людини Сартр убачав у її постійній «націленості» на майбутнє. Але через те, що майбутнє завжди багатозначне, репрезентоване множиною можливостей, людина постійно перебуває в ситуації вибору, яка і є єдиною справді людською ситуацією. Людина завжди вибирає,

навіть відмова від вибору теж є вибір – «вибір не вибирати». Звідси Сартр робить висновок про свободу як універсальну характеристику людського існування. Внаслідок своєї універсальності така свобода мислилася ним як «співільна свобода». Проте вона не замінює, а напівляє, посилює «чужість» людини і світу речей.

Висновком. Отже, філософсько-правова антропологія вичає природні джерела права. Сфера права при цьому не вичерпується позитивним законодавством. Остатнім окреслюються ті юридичні норми, котрі діють у певний час і в певному місці. Але ж юридичні закони не залишаються вічними й незмінними, як закони природи, що їм треба вичаєти і яких завжди слід дотримуватися. Значить, основою методологічної парадигми філософії права є філософський раціоналізм, позитивізм, філософсько-антропологічні напрями, з допомогою яких повннється ідея (сутність) права. Істинне в праві, отже, є узгодженістю юридичного буття зі своєю сутністю, тобто ідеєю, поняттям права. Юридичне буття, про яке йде мова, є саме тим юридичним елементом змісту методології філософії права, щодо необхідності розкриття якого було згадувано вище.

Література

1. Бандура О.О. Єдність цілостей та істини у праві – К.: Вид-во Нац. акад. внутр. справ України, 2015 – 200с.
2. Макжимова С.І. Правова реальність: опыт философского осмысления – Харьков: Право 2002 – 302 с.
3. Баумейстер Л.О. Философия права: науч. посіб. – Воюкця : О. Власюк, 2007. – 224 с.
4. Воюк В.М. Философия права: Начально-методичні матеріали – Івано-Франківськ: Вид-во «Сміч», 2006 – 188 с.
5. Начально-методичний комплекс з начальної дисципліни «Философия права» (Тітекст) / (Уклад: М.В. Костницький, В.М. Краєць, Б.Ф. Чмил та ін.) – К.: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010 – 48 с.

6. Философия права: Науч. посіб. / О.Т. Данильян, Л.Д. Байрачина, С.І. Макжимова та ін.; за ред. О.Т. Данильян – Х.: Претекст, 2006 – 272 с.

7. Философия права: Науч.-метод. посіб. / О.О. Бандура, В.М. Воюк, М.В. Костницький, Ю.С. Симои та ін.; За ред. стар. М.В. Костницького. – К.: КНУВС, 2007. – 260 с.

References

1. Bandura O.O. *Ednist' tsinnostey ta ityny u pravi* [Unity of values and truth in law]. Kyiv, Kyiv'ska Natsionalna Akademiya Vnutrishnikh Sprav Ukrainy Publ., 2015. 220 p.
2. Makzimov S.I. *Pravova realnist': opyt filosofskogo osmysleniya* [Legal reality: the experience of philosophical reflection]. Kharkov, Pravo Publ., 2002. 302 p.
3. Baumeyster L.O. *Philosofiya prava: navchalnyy posibnyk* [Philosophy of Law: teaching manual] Vynnytsya : O. Vlasjuk, 2007. 224 p.
4. Voik V.M. *Philosofiya prava: navchal'no-metodychni materialy* [Philosophy of Law: educational materials]. Ivano-Frankovsk, Smyk Publ., 2006. 188 p.
5. Kostytskiy M.V., Kravets' V.M., Chmil B.F. and others. *Navchal'no-metodychnyy kompleks z navchalnoi dysypliny «Philosofiya Prava»*. [Educational and methodical complex of educational discipline «Philosophy of Law»] Kyiv, Kyiv'ska Natsionalna Akademiya Vnutrishnikh Sprav Ukrainy Publ., 2010. 48 p.
6. Danilyan O.G., Bayrachina L.D., Makzimov S.I. and others. *Philosofiya prava: navchalnyy posibnyk*, [Philosophy of Law: educational manual]. Kharkov, Pravo Publ., 2006. 272 p.
7. Kostytskiy M.V., Bandura O.O., Voik V.M., Symon Yu.S. and others. *Philosofiya prava: navchal'no-metodychnyy posibnyk* [Philosophy of Law: educational methodical manual]. Kyiv, Kyiv'ska Natsionalna Akademiya Vnutrishnikh Sprav Ukrainy Publ., 2007. 260 p.

Kondratiev I.M.,

PhD, Professor of Philosophy of Law and Legal logic at National Academy of Internal Affairs of Ukraine,
kongratim2103@gmail.com

Ukraine, Kyiv

Volodchenko Z.M.,

PhD, assistant professor of social pedagogy and social work at Nizhyn Gogol State University,
zhanna.volodchenko@ukr.net

Ukraine, Nizhyn

PHILOSOPHICAL ANTHROPOLOGY AS A UNIVERSAL METHODOLOGY OF THE PHILOSOPHY OF LAW

The article deals with the main ideas and principles of philosophical anthropology, which serve as a methodological, ideological, cognitive and theoretical basis of modern philosophy of law, as well as the essence of anthropology of law. Theoretical origins and methodological foundations of the theory of law as a way of legal existence of a person are determined. Key words: anthropology, existentialism, rationalism, personalism, phenomenology, psychoanalysis, hermeneutics.